

Peamised muudatused f-gaaside määruses ((EL) nr 2024/573)

Kehtivad ELi õigusaktid on juba F-gaaside kasutamist oluliselt vähendanud. Uued nõuded kärbibvad nende heitkoguseid atmosfääri veelgi, aidates sellega piirata ülemaailmset temperatuuritõusu, nagu see Pariisi kokkuleppes ette nähtud on.

Paljud tooted, mida me igapäevaelus kasutame, nagu külmkapid, soojuspumbad, kliimaseadmed põhinevad ainetel, millel on kõrge kliima soojenemist põhjustav mõju.

Väga suure kliimamõjuga F-gaase kasutatakse näiteks veel elektri jaotusseadmetes ja tuletõrjes.

Uued määrused kehtestavad sellistele kahjulikele ainetele uued keelud ja piirangud, samal ajal suunates kasutama jätkusuutlike alternatiivseid külmaaineid (süsihappegaas, ammoniaak, süsivesikud) või teistes kasutusvaldkondades muid alternatiive.

Uue määruse kohaselt vähendatakse turule lastava uute fluorosüsivesinike (HFC) kogust järkjärgult kindla ajakava alusel, kusjuures kvoot kahaneb märgatavalt (vt alt joonis 1 ja määruse VII lisa). HFC kasutamine lõpetatakse täielikult 2050. aastaks.

Uue määruse üks peamistest täiendustest on turustamiskeeldude kehtestamine uutele tootegruppidele (vt IV lisa, elektri jaotlate puhul 13. artiklit). See tähendab, et seatakse kuupäevad, mis hetkest ei tohi enam fluoritud kasvuhoonegaase või teatud globaalse soojenemise potentsiaaliga fluoritud kasvuhoonegaase sisaldavaid tooteid müüa.

Eesmärk on suunata tööstust ja tarbijaid uute ja jätkusuutlikumate tehnoloogiate väljatöötamisele ja kasutamisele.

PS! Mitte ühtegi seadme tüüpi ei keelustata - liigutakse kõrgema kliimamõjuga aineid sisaldavalt seadmetelt väiksema kliimamõjuga ainetele ja lõpuks järkjärguliselt f-gaaside vabadele seadmetele.

Olemasolevate seadmete kasutamisele keeldu ei ole, st sellised seadmed saavad töötada eluea lõpuni. Küll aga suunab määrus olemasolevates seadmetes oleva aine kokku kogumisele ja taaskasutamisele.

Külmaainetele rakenduvad alates 2025. aastast uued hoolduskeelud. Kui seadmes sisalduv aine ületab teatud kliimamõju (GWP), tohib seadmeid hooldada vaid puhastatud või taasväärtustatud HFC-ga.

SF₆-ga elektri jaotusseadmetele rakenduvad hoolduspiirangud 2035. aastast alates. Hoolduspiirangud suunavad selleski sektoris aine taaskasutamisele.

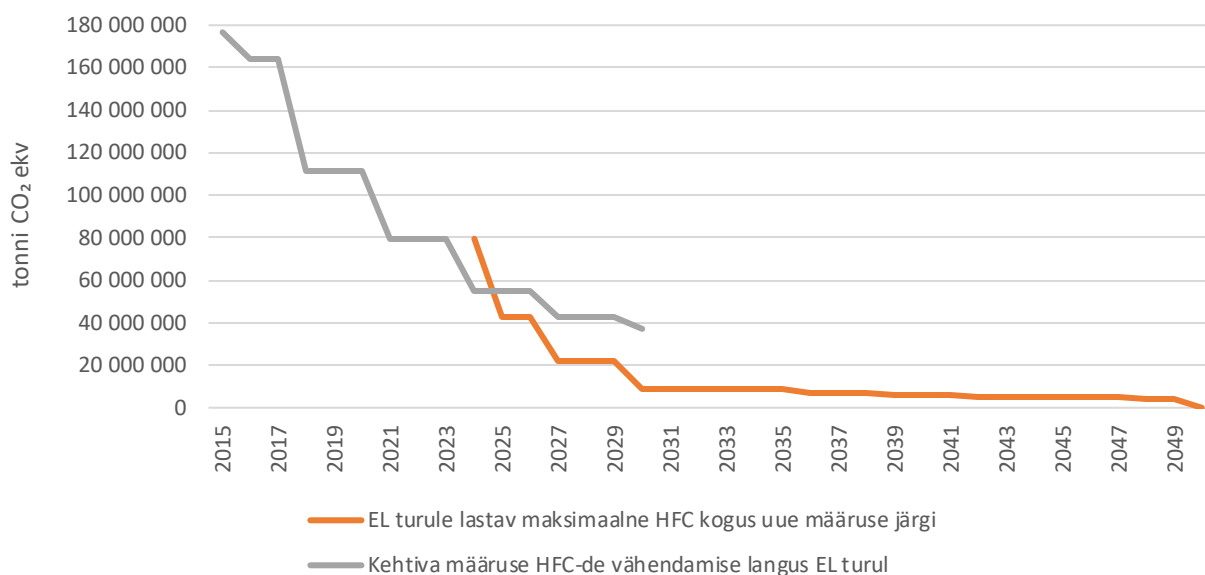
Määrusega muudetakse ja täpsustatakse ka F-gaase sisaldavate seadmetega tegelevate isikute pädevusnõudeid (vt art 10), lisades alternatiivsete ainete alase pädevuse.

Määruses on ka turvavõrk – Euroopa Komisjon peab 2030. a hindama, kas määruse lisa IV ehk turustamiskeelud on praktiliselt teostatavad ja kas kõikides F-gaase keelavates valdkondades on olemas alternatiivid.

2040. aastaks peab Euroopa Komisjon hindama, kas 2050. a 0 kogus F-gaaside turulelaskmises on realistlik ning kas on veel sektoreid, mis F-gaase veel siiski vajavad.

Kui hinnangud seda kinnitavad, võib kaasneda määruse muutmise vastavalt.

- **Uue F-gaaside määruse HFC-de vähendamise graafik (EL turule lastav kogus)**

Joonis 1: HFC-de vähendamise graafik

- **HFC-de lisandub alates 2025. a kvoodi saamisel hind 3 eur 1 CO₂ ekvivalenttonni kohta**

1 kg HFC gaasi hinnale lisanduv kulu oleks keskmiselt suurusjärgus 2 ja 6 euro vahel.

R-134a ca 4 eurot, 407A ca 6 eur, 407C ca 5 eurot ja R-32 ca 2 eurot kg.

R-404A kvooditasu on ligi 12 eurot 1 kg kohta.

Puhta aine GWP-sid saab vaadata määruse I Lisast ja mitmekomponentsete segude GWP arvutamine toimub VI Lisa kohaselt.

- Hoolduskeelud külmutus-ja kliimaseadmetele ning soojuspumpadele

Määruse (EL) nr 2024/573 artikli 13 kohased HFC lisamise piirangud ja keelud külmutus-, kliimaseadmete ja soojuspumpade hooldusel ja teenindusel

	GWP 2500 ja enam Lisa I ained Nt R-404a, R507a, R-422a, R-422d, R-428a, R-434a		GWP 750 kuni 2500 Lisa I ained Nt R-134a, R-410a, R-407c, R-448a, R-449a, R-452a	
Seadmetüüp	Tehasepuhtusega aine lisamine	Taasväärtustatud või ringlussevõetud aine lisamine	Tehasepuhtusega aine lisamine	Taasväärtustatud või ringlussevõetud aine lisamine
Paiksed külmutusseadmed	Kuni 31.12.2024*	Kuni 01.01.2030	Kuni 31.12.2031 (v.a jahutid)**	Alates 1. jaanuar 2032 ja lõpptähtaega ei ole
Liikuvad külmutusseadmed	Kuni 31.12.2024*	Kuni 01.01.2030	Keeldu pole	Keeldu pole
Paiksed kliimaseadmed ja soojuspumbad	Kuni 31.12.2025	Kuni 01.01.2032	Keeldu pole	Keeldu pole
Liikuvad kliimaseadmed ja soojuspumbad	Kuni 31.12.2025	Kuni 01.01.2032	Keeldu pole	Keeldu pole

* Alates 1. jaanuarist 2025 on keelatud kasutada fluoritud kasvuhoonegaase, mille globaalse soojendamise potentsiaal on 2 500 või enam, igasuguste külmutusseadmete hoolduseks või teeninduseks. Antud keeldu ei kohaldata kaitseotstarbelisele varustusele ega selliste rakenduste jaoks mõeldud seadmetele, mille eesmärk on jahutada tooteid temperatuurini alla -50°C .

**Alates 1. jaanuarist 2032 on keelatud kasutada I lisa loetletud fluoritud kasvuhoonegaase, mille globaalse soojendamise potentsiaal on 750 või enam, paiksete külmutusseadmete hoolduseks või teeninduseks, välja arvatud jahutid.

Antud keeldu ei kohaldata kaitseotstarbelisele varustusele ega selliste rakenduste jaoks mõeldud seadmetele, mille eesmärk on jahutada tooteid temperatuurini alla -50°C , ega seadmetele, mis on ette nähtud tuumaelektrijaamade jahutamiseks.

Tabeli päises toodud külmaainete nimekirjad ei ole ammendavad.